

Forbes

19 OCTOBRE 2009

Sunt tineri, căliți de boomul economic și de criză și joacă în aceeași ligă cu marii finanțiști ai lumii. Acum patru ani, pe vremea când Robert Butoi, Branch Manager Credit Europe Bank, Maria Cenușă, Manager creditare ING Bank, și Cristian Ștefan, Expert în cadrul Direcției de Reglementare și Autorizare a BNR, aspirau la un loc printre finanțistii de top ai lumii, economia globală traversa una dintre cele mai faste perioade. La sfârșitul lui 2008, când cei trei și-au primit certificarea de CFA - Chartered Financial Analyst, economia era la cealaltă extremă: în recesiune! Ei fac parte din generația de absolvenți CFA 2008, alături de alți nouă conaționali. În total, doar 75 de români dețin o astfel de diplomă și se regăsesc într-o comunitate internațională care abia depășește 100.000 de persoane. Pentru Robert, Maria și Cristian, finanțiști români cu recunoaștere globală, adevărata cursă cu obstacole abia acum începe.

De Laurențiu Roșoiu, Raluca Bâra
și Diana-Florina Cosmin

ROMÂNII CARE MIȘCĂ BANII

Cu puțină ambiție și noroc, Robert Butoi, 30 de ani, ar fi putut ajunge echivalentul unui Quentin Tarantino al industriei... de distribuție a filmelor. Adică să fie un negustor la fel de nonconformist ca și regizorul său favorit. Cu toate astea, în cel de-al doilea an la ASE, Butoi a renunțat la ideea unui

business în industria cinematografiei și i-a schimbat fără niciun regret pe „Kill Bill” și „Jackie Brown” cu... regresile și corelațiile bursiere. „Dacă nu simți o chemare către lumea cifrelor încă din facultate, e greu să virezi către ea doar ca să-ți ocupi timpul cu ceva”, explică Robert momentul

în care și-a dat seama că numerele „îi vorbesc”. Pentru el, performanța în finanțe nu înseamnă că trebuie să scoți radical din numere de zece cifre fără să pui creionul pe hârtie, ci doar că „trebuie să îți vină în mod natural să o faci”.

Primul contact cu conceptul de CFA a fost în 2006, în perioada masteratului, și a luat forma unui discurs frumos împachetat și livrat de către unul dintre primii deținători de CFA din România – Adrian Mitroi. Costurile mai mici decât ale

alte bănci sau fuziunile și achizițiile sunt doar câteva dintre „treptele” pe care Robert le-a avut de urcat până acum în munca de zi cu zi. Cel mai greu este atunci când teoria se ciocnește cu practica. „Înveți, de exemplu, despre leveraged buyout, dar la noi nu prea se face, așa că nu știi inițial cum se evaluează firma, care este prețul corect și cum reconciliezi situațiile contabile”, explică Robert.

Ca CFA, ești pregătit să eviți capcana deciziilor proaste, însă lecția pe care trebuie să și-o predai singur este cea a anticipării: să fii cu un pas înainte și să știi care sunt întrebările pe care le vei primi, astfel încât să poți avea toate răspunsurile pregătite. Cum lumea financiară este într-o continuă schimbare, fiecare zi reprezintă un „extemporal neanunțat”: „Oricând poate apărea o scădere a ratei dobânzii în Australia care declanșează un efect în lanț în restul lumii, iar tu trebuie să faci corelațiile”. Adrenalina financiară îl motivează pe Robert, dar „nu banii sunt scopul”, punctează el. Aproape că-ți pare un clișeu, venind din partea unui om pentru care „mișcarea banilor” face parte din cerințele jobului. În 2002, însă, Robert a renunțat la un serviciu bine plătit, în cadrul unei companii de transporturi, pentru a intra în domeniul bancar, pe un salariu considerabil mai mic. Sacrificiul a meritat: șapte ani mai târziu, face ceea ce îi place cel mai mult: studiază conexiunile care pun în mișcare roțile sistemului financiar.

OMUL CARE ASCULTĂ NUMERELE

unui MBA și accentul pus pe studiul individual l-au convins, iar doi ani mai târziu, în septembrie 2008, Robert devenea deținătorul de CFA cu numărul 107.981 de pe glob. Apartenența la un grup restrâns și exclusivist i-a adus, însă, nu doar responsabilități mai complexe, ci și așteptări mai înalte din partea celorlalți.

Provocarea cea mare: să aibă răspunsuri la toate întrebările celor din jur.

Cea mai dură piatră de încercare de până acum a venit în toamna anului trecut, când dobânzile la creditele în lei au explodat, iar proaspătul CFA și Branch Manager la Credit Europe Bank a fost nevoit să petreacă ore în șir cu fiecare client, explicându-i de ce va trebui să plătească mai mult: „În acele două săptămâni, cred că am albit puțin”. Nu toate provocările zilnice implică nopți de nesomn, dar majoritatea deschid noi teritorii de expertiză. Finanțările SAPARD, sindicalizările cu

BURSA CA HOBBY. Deși a învățat să „tragă linie” între profesie și viață personală, hobby-urile lui Robert nu l-lasă să se îndepărteze prea tare de mirosul banilor. Cea mai importantă dintre pasiuni este bursa, unde finanțistul cu convingeri de analist fundamental a trecut de „botezul focului” în 2007, pe vremea când abia terminase primul nivel de CFA. „Făceam previziuni, rate de creștere, corelații cu inflația, dar când piața s-a prăbușit, toate n-au mai avut nicio valoare”.

După ce și-a marcat pierderea, Robert a schimbat strategia. Alegerea obiectului investiției se face fundamental, după o analiză a gradului de sănătate al pieței. Deciziile concrete se iau cu graficele în față și cu consultarea celui mai important „termometru” al unei piețe: „În preț se concentrează toată informația despre starea unei companii la un moment dat”. Greșeala capitală pe care o poate face un investitor? „Să privească spre trecut și să creadă că poate ghici viitorul”.

Pendulând între agonie și extaz, deținătorii de CFA din România și-au însușit, cu siguranță, vorbele unui alt „guru” al finanțelor, celebrul Warren Buffett. Pe bună dreptate, dacă am putea anticipa viitorul analizând, cifră cu cifră, ceea ce s-a întâmplat în trecut, topul miliardarilor lumii ar fi format numai din istorici și bibliotecari.

F

La final de an 2005, Maria Cenușă, manager în cadrul ING Bank, a dat primul examen din programul CFA chiar într-unul din polii financiari ai lumii: Londra. În stânga ei, scria de zor un angajat al Goldman Sachs, cea mai mare bancă de investiții din lume. Maria s-a simțit intimidată nu neapărat de individul ce părea arogant, cât mai cu seamă de locul de unde provenea: Goldman Sachs! De slăbiciunea asta, Maria a suferit vreo cinci minute, apoi și-a revenit și și-a văzut de scris. La fel s-au simțit și ceilalți șapte candidați români care au avut colegi de bancă, oameni din Merrill Lynch, Deutsche Bank sau din alte instituții de același calibru. „Eram atât de intimidată încât nu am schimbat nici măcar cărți de vizită cu ei“, își amintește Maria.

Pentru că o carieră se construiește „cărămidă cu cărămidă“, programul de studii CFA este doar cel mai recent etaj al unei construcții la care Maria Cenușă încă lucrează, cu meticulozitatea unui chirurg. Această atenție pentru fiecare detaliu amintește de un moment din viață când, având de ales între Medicină și Finanțe, Maria a ales să lucreze cu cifrele și nu cu... bisturiul. Mereu premiantă în gimnaziu, șefă de promoție în liceu și bursieră la facultate, Maria a urmat programul de studii al CFA Institute din dorința de

zilnic de muncă (9.00 - 19.00), își limpezea mintea până la orele 22.00, după care se puneau pe învățat. Până târziu după miezul nopții. Și sfârșiturile de săptămână au fost „pigmentate“ cu câte șase ore de studiu pe zi, iar ieșirile în oraș cu prietenul au fost înlocuite cu serile de învățat în doi. Orele de studiu au fost, se pare, de bun augur, având în vedere că prietenul a devenit, între timp, actualul soț. Deși nu a renunțat la vacanță, înainte de primul examen, manualele au făcut parte din bagajul de plajă.

Începutul programului CFA nu a fost cel mai dificil, ci toamna anului 2007. Atunci se pregătea pentru cel de-al doilea examen, și a fost obligată să plece pentru un schimb de experiență, la Amsterdam. Acesta a fost cel mai critic moment: „Trebuia să fiu foarte activă la serviciu, unde aveam enorm de multe lucruri de învățat, trebuia să interacționez cu colegii, să am și o viață socială și în același timp să-mi fac timp și pentru învățat“. Ultimul examen pentru CFA l-a dat în iarna anului 2007. Rezultatul acestui examen trebuia să vină chiar în ziua în care pleca în vacanță, în Kenya. Nici n-a vrut să știe de rezultat pentru a nu-și strica vacanța. Nu a rezistat decât șapte zile. Ajunsă cu greu în fața unui calculator vechi de când lumea și cu o conexiune la internet care abia îi permitea să citească un

COT LA COT CU GOLDMAN SACHS

a fi printre cei mai buni finanțiști. Totodată, certificarea CFA reprezenta și un atu în drumul către structurile de management ale băncii în care lucrează. A pătruns în domeniul financiar în anul 2000, când s-a angajat ca agent de vânzări pentru asigurări de viață la AIG. N-a avut succes și de aceea nici nu i-a plăcut. Cel de-al doilea job al său, în 2001, s-a dovedit a fi cardul său de intrare în mediul bancar. Ce-i drept, doar ca secretară la FinansBank (actuala Credite Europe Bank), dar un început care i-a permis să se susțină financiar pe perioada studiilor și să învețe o mulțime de lucruri. În 2003, Maria a mai urcat o treaptă: director relații cu clienții în ING Bank.

CONTRACRONOMETRU. În 2005, la trei ani după terminarea ASE - ani care s-au suprapus peste începutul carierei în instituția în care lucrează și în prezent - dorința de perfecționare a împins-o la completarea studiilor. A pus în balanță mai multe variante, printre care și un masterat sau un MBA în România. Până la urmă, pe listă au rămas, la „egalitate de puncte“, CFA și ACCA (echivalentul CFA în contabilitate). Între cele două programe de studii a avut câștig de cauză prima opțiune, pentru că „oferea o plajă mult mai mare de oportunități“, spune Maria. Timp de trei ani de zile, viața Mariei a fost o cursă contracronometru. După programul

simplu e-mail, Maria s-a regăsit pe lista celor care au trecut examenul. A doua zi, dornică de senzații și mai tari, a sărbătorit succesul cu un safari în deșertul kenyan. Întânirea cu fiarele sălbatice nu i-au produs, însă, la fel de multă adrenalină ca examenul prin care trecuse.

Fără CFA, Maria Cenușă ar fi fost probabil nevoită să se mulțumească doar cu sarcinile din fișa postului. Cunoștințele dobândite i-au permis să se implice și mai mult în „viața“ produselor financiare cu care lucrează. „Fac tot creditare, dar asta nu mai înseamnă doar o simplă analiză de credit și o aprobare. Acum, mă uit la lucrurile din culise“. Management de active și strategii de finanțare sau management de portofoliu, sunt câteva dintre noile pasiuni ale Mariei Cenușă.

În postura de CFA, al cărei job este să privească lucrurile în ansamblu, Maria Cenușă înțelege, însă, că puțini investitori străini de calibru se uită exclusiv la România. „Suntem analizați «la pachet» cu regiunea. Mai degrabă, însă, alături de Bulgaria și Ucraina, decât în pluton cu Ungaria, Cehia și Polonia“.

F

Câțiva jurnaliști așteptau cu înfrigurare, într-o dimineață de octombrie, la intrarea somptuoasei clădiri a Băncii Naționale a României (BNR) să fie preluați pentru interviurile la care se înscriaseră de multă vreme. Validarea noului Consiliu de Administrație al BNR nu putea fi trecută ușor cu vederea, așa că

fiecare ziarist era nerăbdător să intre pentru a se năpusti asupra „prăzii”. Cristian Ștefan, 34 de ani, apare cu un aer de elev timid. Nicio „hienă” de presă nu-l bagă în seamă. Ne face semn discret să-l urmărim în clădire. Suntem primii care obțin interviul. Nu cu Mugur Isărescu, ci cu Cristian Ștefan.

Ăsta e omul nostru! Străbatem săli imense și culoare subterane întunecoase, trecem print-o curte interioară plină de oameni de pază și securitate și ne oprim într-un corp de clădire care nu seamănă deloc cu pozele BNR, la etajul al doilea.

În urmă cu un an, într-o sală aproape la fel de elegantă ca acelea traversate, Cristian Ștefan se înclina, cu același zâmbet timid, în fața unor aplauze decente. Se întâmpla pe 25 noiembrie 2008, în salonul Mexico&Seoul, din incinta World Trade Center București. Cristian Ștefan era „uns” în fața întregii

pentru stimularea redresării economiei decât de diploma mea”, se amuză el. Diploma a venit după vreo lună, băgată într-o capsulă ca la NASA. Cristian Ștefan este expert în cadrul Direcției de Reglementare și Autorizare a BNR. Stă, de aproape zece ani, la masa negocierilor, tratativelor și dezbaterilor prin care se formulează normele pentru toate băncile comerciale din sistemul românesc.

RIGOARE ȘI EFORT. La numai doi ani de la absolvirea facultății de Relații Economice Internaționale (ASE București), adică în 1998, Ștefan s-a „înrolat”, cu prejudecata „turnului de fildes”, în instituția în care rigoarea, conduita și profesionalismul sunt cuvinte de ordine. În foarte scurt timp, și-a dat seama că numai un limbaj comun cu reprezentanții celorlalte bănci centrale din întreaga lume poate pune cu adevărat lucrurile în mișcare și pe piața bancară românească. „Era nevoie de specialiști cel puțin la fel de sofisticați precum cei care au creat instrumentele financiare sofisticate”, punctează el. Așa că, după ce și-a completat studiile în Austria, Elveția, Marea Britanie și Franța, s-a ambiționat să învețe, de unul singur, în apartamentul său situat pe șoseaua Ștefan cel Mare din Capitală, pentru diploma CFA. Pașaportul universal în lumea finanțistilor nu a fost ușor de obținut: viața de familie (tocmai devenise tatăl unui băiețel când se înscriesese la primul examen), concedii, mici plăceri

ÎN „TURNUL DE FILDES” AL BĂNCII NAȚIONALE

comunități românești de analiști și specialiști financiari drept singurul deținător al diplomei de Chartered Financial Analyst (CFA) din Banca Centrală. Protocolul festivității nu l-a obligat pe Ștefan să rostească un discurs. „Îi mulțumesc familiei, pentru că m-a susținut timp de trei ani în eforturile mele”, ar fi spus Ștefan, dacă ar fi fost obligat. Asta ne spune și el acum: „Îi mulțumesc familiei...”

FĂRĂ DIPLOMĂ. Expertul BNR-ului a mai făcut o notă discordantă față de ceilalți 11 care își așteptau investitura în cel mai înalt grad de analiză financiară recunoscut la nivel mondial: a fost premiantul fără diplomă! Singurul care nu și-a permis, în cadrul ceremoniei, diploma adusă, conform tradiției, tocmai din SUA. (Interesant este că la tipografia unde se fac aceste diplome se tipăresc și dolarii americani.) Întârzierea diplomei lui Cristian Ștefan (cauzată de neîndeplinirea unor formalități birocratice) s-a suprapus cu ecurile prăbușirii Lehman Brothers. „Colegii glumeau spunându-mi că banca centrală americană era mai preocupată să bată monedă

(concerte, spectacole, filme) – toate au fost sacrificate pentru o perioadă de trei ani, într-un traseu al cunoașterii și autocunoașterii în același timp. În paralel, a continuat să participe și la medierea discuțiilor dintre BNR, băncile comerciale și Ministerul Finanțelor Publice pentru stabilirea regulamentelor. Unul dintre cele mai solicitante dintre acestea a fost (și trenează încă din 2005) cel al trecerii la standardele internaționale de raportare financiară (IFRS). Acum, bat la poarta BNR instituțiile de credit care cer relaxarea politicii monetare.

Cu toate că este zgârcit la vorbă când vorbește despre activitatea sa în cadrul băncii centrale, Ștefan admite că echipa sa ar fi putut face lucrurile mai bine. „Regreți uneori că nu ai anticipat toate posibilele întrebări din partea băncilor, când emiți un regulament. Esențial este ca, în final, părțile bune să cântărească mai greu decât cele negative”, explică el. Cum îl tratează colegii de când deține CFA? Cristian recunoaște că, până acum, membrii echipei de reglementare l-au solicitat mai ales pentru a le „traduce” termenii de specialitate, niște „chestii mai ciudate”.

Când vine vorba de banii săi, Cristian Ștefan spune, glumind, că a încercat să aplice teoria minimizării regretului,

învățată în cursurile CFA. Mai exact, a minimizat regretul la maximum și... n-a investit niciun ban pe piața de capital. Conservator, dar fidel aceluiași principii - „cu cât ești mai tânăr, investește pe termen lung în produse cu grad ridicat de risc” - a ales pentru Pilonul II al pensiilor private obligatorii un fond riscant. Privind înapoi, expertul BNR poate spune că pentru el, cariera sa a semănat destul de mult cu filmul său preferat - „Forest Gump” - o cursă continuă, cu provocări din ce în ce mai sofisticate, scoase în evidență de un sistem financiar care abia face primii pași.

ÎN MIȘCARE. În România, piețele financiare înseamnă, în cea mai mare măsură doar banking, acesta fiind la rândul său un sector aflat într-un stadiu rudimentar, chiar și în comparație cu piețele din regiune. Cu toții consideră că pieței autohtone, în ansamblu, îi lipsesc multe dintre instrumentele fără de care investitorii instituționali nu pot funcționa, acesta fiind unul dintre motivele care îi țin departe pe marii jucători. „Nu putem aplica decât un procent foarte mic din ceea ce am învățat”, afirmă

Valentin Popovici, dealer Citibank. „În orele lungi de studiu, te întrebi dacă merită efortul, atunci când familia suferă alături de tine pentru că nu mai ai timp pentru ea. Îți găsești însă energia gândindu-te la momentele de după ultimul examen”, își amintește și Dragoș Iliescu, Senior Analyst Citibank. În final, el poate trage o singură concluzie: „A meritat efortul!”.

Dincolo de idealuri, de nemulțumiri și de provocările piețelor financiare, membrii noii generații de CFA vorbesc la unison despre un viitor promițător. Premisele există: piața românească merge în direcția bună, iar gradul de cultură financiară se îmbunătățește încet, dar sigur.

Dacă în urmă cu câțiva ani, obligațiunile erau cel mai avansat instrument financiar de pe Bursa de la București, instrumentele derivate devin încetul cu încetul parte a tranzacțiilor cotidiene. „Este vizibil cu ochiul liber că piața se dezvoltă”, apreciază și Andy Covaci, Head of Risk Treasury la Citibank. Pentru noua generație de CFA căliți în aceeași forjă cu marii oameni de finanțe ai lumii, acesta poate fi primul semn al unor vremuri mai bune. **F**